

Posudek vedoucího na diplomovou práci Jana Růžky š Hledání legitimního vládce v sektách ší'itského islámu

Je Chomejního koncept šislámské republiky s jeho jádrem ve vládě šsv ené právníkovi (velájate fakih) organickým zavr-ením ší'itské tradice, anebo inovací? Tato otázka je možná scholastickou, p íjmeme-li tezi n kterých konzervativních myslitel v ele s Michaelem Oakeshottem, že v flivlu prom nlivého historického ásu se tradice udržuje nřlivu práv inovací. Janu Růžki kovi nicmén poskytuje d vod pro hlub-í zamy-lení nad povahou ší'itské politické teologie. I kdyfl nechává definitivní odpov na ni otev enou, alespo jedna linie jeho výkladu nazna uje, že Chomejního projekt lze skute n chápat jako poslední schizma v sérii, která zapo ala u Zajda Ibn Alího (mlad-ího bratra pátého imáma), pokračovala u Ismá'íla (star-ího bratra Musy Ibn Džafara ó sedmého imáma podle dvanáctník) a dále u Muhammada Ibn Nusajrího ó fláka jedenáctého imáma a zakladatele alawit . Od ismá'ílíji samotné, které se poda ilo prost ednictvím dynastie Fátimovc ovládnout Egypt, se v 11. století dále od-t pili drúzové, nizajrovci (kte í se stali posléze v ismá'ílíji v t-ínou) a nakonec ha-a-íni (zaloffeni Hassanem Ibn Sabbahem), jejichfl vlivu na Blízkém východ u inil p ítrfl afl Saladín na konci 12. století.

Tato nábořensko-politická nestabilita íy plyne podle autora z klí ové role, kterou v její politické teologii hraje charisma jako prost edkující instance mezi posvátným a profánním, Bohem a lidským sv tem. Proroci, imámové i fuqahá mohou díky charizmatu mobilizovat v ící k revoltám proti stávajícím politickým po ádk m a k podpo e alternativních politických spole enství. Z tohoto hlediska by Chomejního šislámská republika o jen oblékala do moderního hávu velmi starou nábořensko-politickou tradici. Autor ov-em p ívádí do hry i alternativní výklad Saida Arjomanda, jenfl abstrahuje od specifického nábořenského obsahu a vidí v Chomejního islamismu jedno z mnoha moderních revolu ních hnutí, jejichfl dynamika odpovídá paradigmatu, které ustavila Velká francouzská revoluce. Dva pohledy jsou p edstaveny jako komplementární, p í emfl roli prost edník mezi nimi hrají koncepty Bertranda Badieho, Maxe Webera a Ernesta Gellnera. Filosoficky vzato ulevuje jejich nap tí to, že moderní revolu ní ideologie jsou tak jako tak pouze sekularizovanými podobami mesianismu, jenfl pat il ke v-em t em blízkovýchodním monoteism m.

Ke konkrétním výt flk m práce pat í pozoruhodné pouřítí Weberova konceptu šrutinizace charismatu o pro analýzu Chomejního strategie po uchopení moci i záv re ný paradox, v n mfl autor konstatuje, že možná práv revolu ní pokus o nastolení teokracie poloffil základní kámen na cest k odd lení nábořenství od státu.

Práci považuji za velmi vyda enou. Mám jen jednu pochybu ohledn historické interpretace vzestupu duchovenstva v ší'itském Íránu. Mainstreamová interpetace zd raz uje, že p elomovým obdobím bylo ono období v 18. století, kdy ía ztratila svou privilegovanou politickou pozici a elní klerikové zaloffili alternativní centra v Nadžafu a Karbale. Tehdy vznikly zárodky institucionalizovaného, ekonomicky samostatného a od politiky jasn odd leného duchovenského stavu, který se rozvinul v pr b hu 19. století do podoby, která nemá obdoby v sunnitském islámu, a mohl pak za ít hrát výrazn politickou roli v revolu ních krizích 20. století. Autor v-ak klade zárodky r stu moci ší'itského kléru jifl do 16. století, kdy se ía stala státním nábořenstvím perských vládce . Toto její postavení v-ak o alespo podle m známé intepetace o bylo spí-e obdobou postavení ulamá v sunnitských í-ích, v nichfl tito nepoffivali velké nezávislosti na svých vládcích.

Tato díl í pochyba nic nem ní na mém kladném úsudku o práci. Autor byl schopen p í pojednávání svého tématu propojit teologické, sociologické a politologické koncepty a p edvést ho tak v novém sv tle. Výsledkem je stimulující tení, které p esahuje obvyklou úrove diplomových prací. Navrhuji ohodnotit práci jako *výbornou*.

Prof. Pavel Bar-a